

Havarijný plán

(podľa § 2, vyhlášky č.399/2005 Z.z.)

1. Identifikačné údaje o žiadateľovi

Centrum výskumu rastlinnej výroby
Výskumný ústav rastlinnej výroby Piešťany
Bratislavská cesta 122, 921 68 Piešťany, Slovenská republika
Tel.: +421-33-7722311, +421-33-7722312, +421-33-7722326, +421-33-7722327,
Fax.: +421-33-7726306

Lokalita: Výskumné pracovisko **Borovce**
922 09 Borovce
tel.: +421-33-7718775
fax.: +421-33-7796189

2. Poverený zástupca

doc. RNDr. Ján Kraic, PhD.
Funkcia: riaditeľ CVRV – VÚRV Piešťany
Tel.: +421-33-7722311, +421-33-7722312, +421-33-7722326, +421-33-7722327,
Fax.: +421-33-7726306
E-mail: kraic@vurv.sk

Osoby zodpovedné za likvidáciu havárie, spôsob spojenia s nimi a organizačné zaistenie pre prípad vzniku havárie

Zodpovedná osoba:
Ing. Peter Mihalčík, vedúci VP Borovce
Zuzana Dubovská
Tel.: +421-911 545 076
E-mail: mihalcik@vurv.sk

V prípade vzniku havárie je nutné kontaktovať aspoň jednu z osôb hore uvedených, ktorá zaistí spôsob odstránenia havárie. Poverený zástupca (viď. bod 2) zároveň informuje správne orgány o vzniku havárie v súlade so zákonom č. 151/2002 Z. z. v platnom znení.

3. Identifikačné údaje pozemkov, priestor a zaradenie, v ktorom sa s geneticky modifikovanými organizmami nakladá, spolu s presným uvedením miesta, kde sa tieto pozemky, priestory alebo zariadenia nachádzajú

VÚC - Trnavský
Obec - Borovce
Názov katastrálneho územia a číslo parcely – Borovce, 299/24; 300/1; 314/1 (Príloha č. 1)
Identifikačné číslo pozemku – 299/24; 300/1; 314/1
Typ pôdy – hlinitá degradovaná černozeň na spraši
Klimatické podmienky – kukuričná výrobná oblasť, klimatický región KT 2 (veľmi teplý a mierne suchý).
Flóra vrátane poľnohospodárskych plodín – kultúrne plodiny pestované na ornej pôde, krovinaté spoločenstvá bylín a drevín.

Fauna vrátane hospodárskych a migrujúcich zvierat – hovädzí dobytok (farma), srnčia a bažantia zver, zajace.

4. identifikačné údaje o orgánoch a osobách určených na odstraňovanie následkov havárie, na zabezpečenie zdravotnej starostlivosti pre osoby postihnuté haváriou, na dezinfekciu a podobne

Zodpovedná osoba: Ing. Peter Mihalčík, vedúci VP Borovce, t. č. 0911 545 076, Zuzana Dubovská

5. Plán umiestnenia zariadenia, priestoru alebo pozemku s vyznačením miest významných pre obmedzenie následkov havárie

Minimálna izolačná vzdialenosť porastov geneticky modifikovanej kukurice NK603 od porastov kukurice pestovaných konvenčným spôsobom je 200 m a od porastov pestovaných ekologickým spôsobom hospodárenia 300 m. Pri použití plodinovej bariéry jeden rad nemodifikovanej kukurice nahrádza dva metre izolačnej vzdialenosti.

Vid' Príloha č. 1.

6. Údaje o množstve a druhu geneticky modifikovaných organizmov, ktoré by mohli pri havárii uniknúť alebo sa neočakávane rozšíriť do prostredia

Osivo geneticky modifikovanej kukurice NK603 v odhadovanom množstve približne 250 kg. Vzorky zrna alebo iného rastlinného materiálu GM kukurice v desiatkach až stovkách kilogramov.

7. Opis ochranných opatrení na zabránenie vzniku havárie

Osivo (zrno) geneticky modifikovanej kukurice je prepravované v pevných, riadne uzavretých a označených obaloch tak, aby bol zaistený prípadný únik materiálu. V prípade papierových obalov, budú využité špeciálne viacvrstvové vrecká, prípadne môžu byť využité štandardné polypropylénové obaly. Všetka preprava je protokolárne evidovaná.

Celý proces naplňania sejačky osivom bude monitorovaný a všetko osivo je umiestnené do sejačky.

8. Opis havárie, ktorá môže vzniknúť v priestoroch alebo na mieste, kde sa používajú genetické technológie a geneticky modifikované organizmy, spolu s opisom odporúčaného spôsobu odstraňovania následkov havárie, najmä metódy a prostriedky na fyzickú likvidáciu geneticky modifikovaných organizmov, formou scenárov reprezentatívnych druhov havárií.

Za haváriu je možné považovať neúmyselné rozsypanie osiva (zrna) počas transportu spôsobené zlou manipuláciou počas naložky/vykládky, naplňania sejačky, sejby alebo dopravnou nehodou. Ďalej je možné úmyselné poškodenie či odcudzenie osiva (zrna) počas prepravy a pestovania.

Osivo (zrno) geneticky modifikovanej kukurice je prepravované v pevných, riadne uzavretých a označených obaloch tak, aby bol zaistený prípadný únik materiálu. V prípade papierových obalov, budú využité špeciálne viacvrstvové vrecká, prípadne môžu byť využité štandardné polypropylénové obaly. Dovoz osiva na pole na sejbu je zabezpečovaný osobným automobilom, prípadne traktorom s vlečkou. Po ukončení pokusov bude pozberané zrno zlikvidované, niektoré vzorky zrna môžu byť uchované pre ďalšie analýzy. Všetka preprava je protokolárne evidovaná.

Označenie je vykonané slovami: geneticky modifikovaný organizmus a tzv. jednoznačným identifikačným kódom (pre NK603 je to MON-ØØ6Ø3-6).

Možné následky havárie na zdravie ľudí, zvierat a životné prostredie, spôsobené únikom osiva geneticky modifikovanej kukurice NK603 počas transportu nie sú známe.

Riziko prejavu akýchkoľvek nežiaducich účinkov, spojené s hore uvedenými možnosťami havárie, je pri tejto GM kukurici identické s rizikom prejavu nežiaducich účinkov pri havárii s kukuricou tradičnou (nemodifikovanou). Vzhľadom k charakteru plodiny je riziko samovoľného rozširovania zanedbateľné.

9. Scenáre reprezentatívnych druhov havárií:

a) plány na ochranu ľudského zdravia a na ochranu životného prostredia pre prípad havárie

Ako v prípade havárie, tak i v rámci bežného nakladania spojeného s pestovaním geneticky modifikovanej kukurice NK603 nepredstavuje táto kukurica nejaké významné riziko vzhľadom k zdraviu ľudí, zvierat, životnému prostrediu alebo vzhľadom k biologickej rozmanitosti.

b) metódy na izoláciu oblastí postihnutých rozšírením

V prípade úniku geneticky modifikovaného materiálu počas prepravy do prostredia, je nutné miesto zabezpečiť proti ďalšiemu rozširovaniu materiálu (lokalizácia miesta páskou alebo inými technickými prostriedkami, osobná ostraha zabráni úniku spôsobeného napr. nepovolanými osobami). Poverená osoba zaistí ostrahu miesta až do ukončenia likvidácie havárie. Po odstránení semien ich pozbieraním do uzavierateľných, označených obalov (označenie slovami „GENETICKY MODIFIKOVANÝ ORGANIZMUS“ a kódom MON-ØØ6Ø3-6 pre NK603) bude miesto zamerané, resp. bude zhotovený plánik miesta. V prípade, že dôjde k úniku semien do prostredia, ktoré umožňuje rast rastlín (napr. poľnohospodárska pôda), bude miesto úniku pravidelne monitorované (1 x mesačne počas vegetačnej doby) a prípadné vzhádzajúce rastliny kukurice zlikvidované (vytrhnutím, alebo postrekom herbicídny prípravkom na báze napr. paraquat, alebo graminicídy.)

c) metódy na dekontamináciu postihnutých oblastí

V prípade, že dôjde k úniku semien do prostredia, ktoré umožňuje rast rastlín (napr. poľnohospodárska pôda), bude miesto úniku pravidelne monitorované (1 x mesačne počas vegetačnej doby) a prípadné vzhádzajúce rastliny kukurice zlikvidované (vytrhnutím, alebo postrekom herbicídny prípravkom na báze napr. paraquat, alebo graminicídy.)

d) metódy a postupy na kontrolu geneticky modifikovaných organizmov pre prípad havárie

- Validované postupy detekcie prítomnosti geneticky modifikovaných organizmov alebo produktov

Pre detekciu a identifikáciu vnesených sekvencií DNA môžu byť použité techniky Southernovho prenosu, pre detekciu produkovaného proteínu CP4 EPSPS je možné použiť testy ELISA. K identifikácii rastlín NK603 je možné využiť tiež biologické testy na selektivitu k herbicídum na báze glyfozátu alebo glufozinátu. K identifikáciu rastlín (produkujú insekticídne proteíny) je možné použiť biologické testy na citlivosť k lepidopterám (napr. vijačka kukuričná).

- Validované metódy a postupy použiteľné k likvidácii geneticky modifikovaných organizmov a k dekontaminácii zasiahnutého priestoru

Pri úniku semien do prostredia počas prepravy, napĺňania sejačky, sejby, pestovania, zberu sa zasiahnuté miesto označí (napr. páskou, alebo iným spôsobom, ktorým sa miesto lokalizuje)

a pestovateľ zabráni vstupu nepovolaným osobám. Následne sa všetky semená pozbierajú a umiestnia do označených obalov. Pestovateľ ihneď vyrozumie osobu zodpovednú za likvidáciu havárie uvedenú na prvej strane tohto havarijného plánu. Táto zodpovedná osoba rozhodne, či tento geneticky modifikovaný materiál použije v súlade s pôvodným plánom, alebo zabezpečí likvidáciu materiálu (autorizovaným spôsobom), alebo jeho odoslanie späť do krajiny, odkiaľ bola zásielka zaslaná (v prípade dovozu). Zodpovedná osoba ďalej informuje správne orgány o vzniku havárie v súlade so Zákonom č. 151/2002 Z.z. v platnom znení.

V prípade, že dôjde k úniku semien do prostredia, ktoré umožňuje rast rastlín (napr. poľnohospodárska pôda), postupuje sa rovnako, t.j. všetko semeno sa pozbiera a umiestni do označených obalov (na obaloch bude uvedené: „GENETICKY MODIFIKOVANÝ ORGANIZMUS“ spoločne s kódom: MON-00603-6). Ďalej zodpovedná osoba (viď prvá strana havarijného plánu) zabezpečí pravidelný monitoring miesta úniku (1 x mesačne v priebehu vegetačného obdobia). Ďalej zabezpečí likvidáciu prípadných vzhádzajúcich rastlín kukurice (vytrhnutím, alebo postrekom herbicídneho prípravku na báze napr. paraquat, alebo graminicídy). Rastliny sa ponechajú na zasiahnutom mieste k biologickému rozkladu. O udalosti a vykonaných opatreniach bude urobený zápis a bez meškania informované orgány štátnej správy v súlade so Zákonom č. 151/2002 Z. z. v platnom znení.

e) opis možných následkov havárie a jej bezprostredných konkrétnych vonkajších účinkov na zamestnancov zariadenia, ako aj na obyvateľstvo a životné prostredie

Ako v prípade havárie, tak i v rámci bežného nakladania spojeného s pestovaním geneticky modifikovanej kukurice NK603 nepredstavuje táto kukurica nejaké významné riziko vzhľadom k zdraviu ľudí, zvierat, životnému prostrediu alebo vzhľadom k biologickej rozmanitosti.

f) metódy na zneškodnenie alebo sanáciu najmä rastlín, zvierat, pôdy, ktoré boli vystavené pôsobeniu geneticky modifikovaných organizmov počas havárie a po havárii

V rámci prepravy osiva (zrna), transportu, naplňania sejačky, sejby, pestovania geneticky modifikovanej kukurice budú vždy k dispozícii prázdne vrecia, lopatka so zmetákom, motúz, vývesky, písacie potreby, ktoré sa použijú v prípade havárie.

V prípade, že dôjde k úniku semien do prostredia, ktoré umožňuje rast rastlín (napr. poľnohospodárska pôda), bude miesto úniku pravidelne monitorované (1 x mesačne počas vegetačnej doby) a prípadné vzhádzajúce rastliny kukurice zlikvidované (vytrhnutím, alebo postrekom herbicídny prípravkom na báze napr. paraquat, glufosinát amónny atď.).

g) opis odporúčaného správania zamestnancov v zariadení a obyvateľstva v blízkosti zariadenia, priestoru a pozemku, v ktorom sa používajú génové metódy a génové techniky, pri styku s geneticky modifikovanými organizmami, ktoré unikli počas havárie

Ako v prípade havárie, tak i v rámci bežného nakladania spojeného s pestovaním geneticky modifikovanej kukurice NK603 nepredstavujú tieto kukurice nejaké významné riziko vzhľadom k zdraviu ľudí, zvierat, životnému prostrediu alebo vzhľadom k biologickej rozmanitosti. Riziko vložených vlastností v NK603 navodiť významnú konkurenčnú výhodu alebo nevýhodu v prirodzenom prostredí je zanedbateľné. Tak ako pri každej inej kukurici, je pravdepodobnosť, že sa táto kukurica rozšíri mimo poľnohospodársky využívané plochy veľmi nízka. Perzistencia týchto GM kukuríc v poľnohospodárskom prostredí a ich schopnosti rozširovania sa mimo toto prostredie sú rovnaké ako pri tradičnej kukurici. Rastliny, ktoré vziđu z výdrolu na jeseň sú citlivé na mráz a v našich podmienkach prezimujú iba ojedinele. Prípadné rastliny, ktoré vziđu z výdrolu v nasledujúcom roku sú ľahko regulovateľné

mechanicky alebo chemicky. Potenciál prenosu génov z GM rastlín NK603 do divorastúcich príbuzných druhov je v Európe nulový.

10. Predkladanie havarijného plánu a spôsob vyrozumenia príslušných orgánov

- *Obce, prípadne osoby, ktorým je havarijný plán predkladaný podľa § 16 ods. 4 zákona 151/2002 Z. z.*

Havarijný plán bude predložený Obecnému úradu obce Borovce a Obvodnému úradu Piešťany.

- *Spôsob vyrozumenia správnych orgánov uvedených v prípade havárie, ako i spôsob varovania občanov, v závislosti na mieste havárie a jej možných následkoch*

O havárii a vykonaných opatreniach bude zodpovednou osobou (viď prvá strana havarijného plánu) urobený zápis a táto osoba bude bezodkladne informovať správne orgány v súlade so zákonom č. 151/2002 Z.z. v platnom znení.

Prípadná havária nemá žiadne negatívne účinky na zdravie ľudí, preto varovanie občanov nebude vykonávané.

V Piešťanoch, dňa 2. 2. 2010

.....
doc. RNDr. Ján Kraic, PhD.
raditeľ CVRV-VÚRV Piešťany